

Evaluering av nasjonale kompetansetjenester 2015

Kriterier i denne evalueringen bygger på regelverk fastsatt i forskrift om godkjenning av sykehus, bruk av betegnelsen universitetssykehus og nasjonale tjenester i spesialisthelsetjenesten av 17. desember 2010, kapittel 4, og tilhørende veileder om Godkjenning av nasjonale tjenester i spesialisthelsetjenesten, sist revidert 1. mai 2014.

Navn på tjenesten:	Nasjonal kompetansetjeneste for kvinnehelse														
Lokalisering:	Oslo universitetssykehus HF														
Tjenestens innhold: Nasjonale kompetansetjenester er et virkemiddel for å bygge opp og spre kompetanse innenfor et spesifikt fagområde. Det skal utarbeides en kort beskrivelse (inntil 100 ord) av tjenestens innhold, formål og avgrensning. Beskrivelsen skal være forståelig for brukere og publikum generelt.															
<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>Ja</th> <th>Nei</th> <th>Ikke oppgitt</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Er tjenestens innhold, formål og avgrensning tilstrekkelig beskrevet?</td> <td>X</td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>					Ja	Nei	Ikke oppgitt	Er tjenestens innhold, formål og avgrensning tilstrekkelig beskrevet?	X						
	Ja	Nei	Ikke oppgitt												
Er tjenestens innhold, formål og avgrensning tilstrekkelig beskrevet?	X														
Kommentar: Det er forutsatt at alle godkjente nasjonale tjenester i spesialisthelsetjenesten er kjent og likeverdig tilgjengelig for alle potensielle brukere. Dette omfatter både pasienter, pårørende helsepersonell og publikum for øvrig. Som ledd i dette er det utarbeidet en beskrivelse av den enkelte godkjente nasjonale tjeneste. Tjenestens beskrivelse er revidert i 2015.															
Kvalitetssystem: Formålet med å etablere en nasjonal kompetansetjeneste, er å utvikle og heve kvaliteten på de leverte tjenestene i hele utrednings- og behandlingsforløpet. For å kunne ivareta dette skal nasjonale kompetansetjenester etablere system for å kunne overvåke behandlingsresultater innenfor kompetansetjenestens ansvarsområde. Dette kan gjøres for eksempel ved bruk av medisinske kvalitetsregistre og biobanker mv.															
<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>Ja</th> <th>Nei</th> <th>Ikke oppgitt</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Er det etablert et system for å overvåke behandlingsresultater?</td> <td>X</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Er det knyttet kvalitetsregister eller biobank til tjenesten?</td> <td>X</td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>					Ja	Nei	Ikke oppgitt	Er det etablert et system for å overvåke behandlingsresultater?	X			Er det knyttet kvalitetsregister eller biobank til tjenesten?	X		
	Ja	Nei	Ikke oppgitt												
Er det etablert et system for å overvåke behandlingsresultater?	X														
Er det knyttet kvalitetsregister eller biobank til tjenesten?	X														
Kommentar: Det beskrives at det er etablert et forskningsregister som inkluderer alle mødredødsfall fra 1995 og fremover. Det er iverksatt et arbeid med tanke på å etablere et nordisk register på samme															

området.

Det fremgår av årsrapporten at tjenestens kvalitetssystem er egnet til å overvåke behandlingsresultater innenfor kompetansetjenestens ansvarsområde. Det fremgår imidlertid ikke om dette systemet er egnet til å dokumentere effekten av de tiltak som tjenesten har tenkt å iverksette. Det fremgår heller ikke om dette registeret er egnet til å ivareta de andre fagområder som denne tjenesten ønsker å jobbe med.

Årsrapporten beskriver nasjonalt forskningsregister for mødredødsfall som et nasjonalt medisinsk kvalitetsregister. Direktoratet gjør oppmerksom på at det kun er medisinske kvalitetsregistre godkjent av Helsedirektoratet som kan kalle seg nasjonale.

Forskning:

Nasjonale kompetansetjenester skal delta i forskning og etablering/oppbygging og deltagelse i nasjonale og internasjonale forskningsnettverk.

Den fremste oppgaven til en kompetansetjeneste er å bygge opp og spre kompetanse. Denne kompetansen må bygge på kunnskap som er vitenskapelig dokumentert. Slik kunnskap fremskaffes gjennom forskning, kunnskapsoppsummeringer og medisinsk metodevurdering m.m. I og med at det primære mål er å bygge opp kompetanse i andre regioner, er det viktig at disse trekkes med i forskningssamarbeid og faglige nettverk.

	Ja	Nei	Ikke oppgitt
Drives det forskning ved tjenesten?	X		
Er det etablert forskningsnettverk hvor andre regioner inngår?	X		

Kommentar:

Det rapporteres om stor forskningsproduksjon. Det vises til en rekke publisert vitenskapelige artikler og forskningsprosjekt som pågår. Tjenesten deltar i både nasjonale og internasjonale forskernettverk.

De forskningsprosjekter det vises til spenner over et stort fagområde. Det er ut fra årsrapporten uklart hvilken tilknytning disse har til den nasjonale kompetansetjenesten.

Kompetansespredning:

En nasjonal kompetansetjeneste er i første rekke etablert for å bygge opp og spre kompetanse. Dette skal skje innenfor en rimelig tidshorison. For å oppnå ønsket effekt innenfor en tidsplan, kreves et systematisk arbeid. Alle nasjonale kompetansetjenester skal derfor utarbeide en plan for kompetansespredning. En slik plan skal bygge på en analyse/karlegging av behov og virkemiddel, og er et verktøy til å oppnå tjenestens resultatmål.

	Ja	Nei	Ikke oppgitt
Har tjenesten utarbeidet en plan for kompetansespredning?	X		

Kommentar:

Tjenesten deltar i grunn-, etter- og videreutdanning av helsepersonell og rapporterer om betydelig aktivitet knyttet til kompetansespredning til helsepersonell, andre faggrupper,

pasienter, pårørende og allmennheten. Tjenesten har egen nettside og bruker sosiale medier. Sprer kompetanse via vitenskapelige publikasjoner.

Tjenesten har utarbeidet en plan for kompetansespredning. Det fremgår at denne planen er utarbeidet på bakgrunn av en strategiplan hvor tjenesten har identifisert områder som bør styrkes.

Direktoratet minner om at forutsetningen for å etablere en nasjonal kompetansetjeneste er at det er dokumentert at hele eller deler av helsetjenesten mangler kompetanse på et avgrenset fagområde og at det er et dokumentert et behov for å bygge opp den manglende kompetansen nasjonalt. Søknad om etablering eller endring av en tjeneste forutsetter at en rekke forhold er avklart. Krav til dokumentasjon fremgår av siste side i Veilederen for nasjonale tjenester. Når direktoratet utreder nye søknader på vegne av Helse- og omsorgsdepartementet, er dette basert på en bred prosess hvor både de regionale helseforetak, de medisinske fakultet, KS og brukerorganisasjoner deltar.

Det fremgår av regelverk for etablering og drift av nasjonale tjenester at de regionale helseforetak skal søke Helse- og omsorgsdepartementet om oppretting, endring eller avvikling av nasjonale tjenester. En søknad om utvidelse eller endring av tjenestenes innhold, behandles i utgangspunktet på linje med en ny søknad og krever samme grad av dokumentasjon.

Resultatmål:

Nasjonale kompetansetjenester etableres for å bygge opp og spre kompetanse innenfor et spesifikt fagområde innenfor en rimelig tidshorisont. Kompetansetjenesten skal utarbeide resultatmål for de oppgaver som er tillagt tjenesten og et system for å dokumentere oppnådde resultat. Resultatmål for tjenesten skal være operasjonaliserbare og skal kunne måles.

	Ja	Nei	Ikke oppgitt
Er det utarbeidet resultatmål for tjenesten?	X		

Kommentar:

Det fremgår at det er utarbeidet resultatmål for tjenesten. Det overordnede resultatmål er å redusere dødeligheten av svangerskapsforgiftning til det halve.

Tjenestens resultatmål er et ambisiøst resultatmål som vil avhenge av langt flere faktorer enn det denne tjenesten rår over. En nasjonal kompetansetjeneste kan «bidra til» å redusere dødeligheten av svangerskapsforgiftning ved å bygge opp og spre kompetansen til helsepersonell som er involvert i disse situasjonene.

En nasjonal kompetansetjeneste i spesialisthelsetjenesten er etablert for å bygge opp og spre kompetanse innenfor et spesifikt fagområde innenfor en rimelig tidshorisont. Sentralt i dette arbeidet er å bygge opp faglige nettverk i alle helseregioner slik at disse kan videreføre tjenestens oppgaver regionalt. Når formålet med tjenesten som nasjonal kompetansetjeneste er oppnådd, skal tjenesten legges ned til fordel for andre fagområder hvor det er dokumentert et behov. Direktoratet etterlyser en vurdering av når en ser for seg at kompetansetjenestens resultatmål kan nås. Det vises i den sammenheng til direktoratets tilbakemelding ved fjorårets evaluering.

Det fremgår også at tjenesten ønsker å utvide sitt mandat til også å omfatte bl.a. diagnostikk og behandling av hjertesykdom hos kvinner, overvekt i svangerskap og fødsel, hormonterapi i

overgangsalderen, og behandling- omsorg og livskvalitet hos de eldste. Tjenesten vil også øke kunnskapsgrunnlaget for sikker håndtering av fødsel, og langtids effekter av infertilitetsbehandling.

Direktoratet oppfatter at dette er en betydelig utvidelse av tjenestens ansvarsområde. Vi kan ikke se at det foreligger dokumentasjon for at dette er kunnskapssvakt fagområde i helsetjenesten og at det kan dokumenteres et behov for en slik satsning. Dersom tjenesten ønsker å utvide sitt ansvarsområde, må det søkes Helse- og omsorgsdepartementet om dette.

Referansegruppe:

Det skal oppnevnes en faglige referansegrupper for alle nasjonale tjenester. Gruppens fremste oppgaver er å bidra til at de nasjonale tjenestene blir drevet i tråd med intensjonen og at de avgir årlig rapportering fra sitt arbeid. Oppgaver, sammensetning og funksjon fremgår av referansegruppens mandat og regelverk for ordningen.

	Ja	Nei	Ikke oppgitt
Er det oppnevnt referansegruppe til tjenesten?	X		
Har referansegruppen godkjent tjenestens årsrapport?	X		
Representerer leder av referansegruppen en annen helseregion enn den region hvor tjenesten er lokalisert?	X		
Er alle helseregioner representert i referansegruppen?	X		
Har referansegruppen brukerrepresentasjon?	X		
Er det vurdert deltagelse fra andre aktører i referansegruppen?			X

Kommentar:

Tjenestens faglige referansegruppe har godkjent årsrapporten. Referansegruppens rapport gir en nyttig tilbakemelding om hvordan den nasjonale kompetansetjenesten ivaretar sitt nasjonale ansvar.

Direktoratet etterlyser imidlertid referansegruppen tilbakemelding om status for å bygge opp faglige nettverk i hver helseregion. Ref. direktoratets tilbakemelding ved fjorårets evaluering.

Helsedirektoratets vurdering og anbefaling:

Helsedirektoratets vurdering er basert på opplysninger gitt i årsrapport fra tjenesten og kommentarer gitt av den faglige referansegruppen. Vurderingstema bygger på regelverk for ordningen.

Det vises til kommentarer gitt for det enkelte punkt i denne evalueringen.

En nasjonal kompetansetjeneste i spesialisthelsetjenesten er etablert for å bygge opp og spre kompetanse innenfor et spesifikt fagområde innenfor en rimelig tidshorisont. Et overordnet mål for nasjonale kompetansetjenester er å bygge opp faglige nettverk i alle helseregioner slik at disse kan videreføre tjenestens oppgaver og ivareta forskning og kompetanseutvikling selv.

Det synes fortsatt uklart hva som er tjenestens overordnede resultatmål og hva som må til for at arbeidet med å spre kompetanse om kvinnehelse kan overføres til faglige nettverk i helseregionene. Hvilken kompetanse er det som mangler ute i helsetjenesten og når ser en for seg at dette resultatmålet kan nås?

Ut fra tjenestens årsrapport fremgår det at tjenesten gjennom arbeidet med plan for kompetansespredning har identifisert en rekke fagområder som bør styrkes og at tjenesten utlyser stillinger i andre helseregioner. Tjenesten retter seg mot en stor gruppe pasienter og behandlere på tvers av ulike fag og spesialiteter. Tjenestens resultatmål frem til 2018 griper inn i svært mange fagområder og som ivaretas av andre faglige nettverk og nasjonale tjenester. Dette kan skape usikkerhet om hvem som besitter nasjonal fagkompetanse innenfor disse fagområdene. På bakgrunn av veileder for nasjonale tjenester i spesialisthelsetjenesten må det søkes Helse- og omsorgsdepartementet dersom en ønsker å endre innholdet i en nasjonal tjeneste.

Ut fra tjenestens resultatmål fremgår det at en vil styrke kunnskapsgrunnlaget for tjenestens satsningsområder gjennom forskning og dokumentasjon av resultater gjennom vitenskapelige publikasjoner. Tjenesten har som mål å produsere 20 vitenskapelige publikasjoner i året. Tjenesten har fokus på å veilede PhD-kandidater og å delta i nasjonale og internasjonale forskningsnettverk for å stimulere til forskning og fagutvikling. Direktoratet oppfatter at denne tjenesten i første rekke er en forskningsinstitusjon og ikke en nasjonal kompetansetjeneste.

Direktoratet minner om at det i tråd med regelverk for etablering og drift av nasjonale tjenester er varslet at det skal gjennomføres en mer helhetlig gjennomgang av nasjonale tjenester i 2017. Tjenestens oppfyllelse av krav iht regelverk og dokumentert effekt av tjenesten vil være sentralt for denne gjennomgangen.

Det er behov for å tydeliggjøre denne tjenestens overordnede resultatmål i tråd med de oppgaver som er tillagt tjenesten som nasjonal kompetansetjeneste i spesialisthelsetjenesten ved godkjenning.

Konklusjon:

I Helsedirektoratets tilbakemelding ifm fjorårets evaluering ble det etterlyst et overordnet resultatmål for denne tjenesten. Årsrapport for 2015 beskriver etter Helsedirektoratets oppfatning et innhold og resultatmål som er en betydelig utvidelse av det ansvarsområdet som var tillagt og var intensjonen med denne tjenesten.

Des bes om at tjenesten forholder seg til sitt mandat. Dersom Helse Sør-Øst RHF ønsker å endre tjenestens ansvarsområde, må det søkes om dette. Det forutsettes at tjenesten avklarer dette spørsmålet med Helse Sør-Øst RHF og at resultatet av avklaringen fremgår av årsrapport for 2016.

Anbefales videreført med disse kommentarer.